

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.с.н. Мая Бедрос Келиян,
Институт за изследване на обществата и знанието при БАН

Относно: научните трудове
на доц. д.с.н. Анна Иванова Мантарова,
участваща в
конкурс за „професор” по специалност „Социология”, шифър 05.11.01.
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за
културата, обявен от Институт за изследване на обществата и знанието при БАН
в „Държавен вестник”, брой 108 от 30. 12. 2014
за нуждите на секция „Социален контрол, отклонения и конфликти”

1. Общо описание на представените материали

Представените материали за научно-изследователската работа на доц. д.с.н. Анна Мантарова доказват, че тя е утвърден учен, добре позната и високо ценена сред колегията в областта, в която работи, с впечатляваща по своя обем и резултатност дейност. След хабилитацията си има 34 публикации у нас, сред които една монография (след придобиване на научната степен „доктор на социологическите науки“) и 17 публикации в чужбина. Тя е изнесла доклади на 11 международни научни форума в страни като Русия, Полша, Сърбия и Македония и 5 доклада на национални конференции с международно участие. Работила е по 23 проекта с външно финансиране и е редактор и съставител на 9 сборника. В конкурса участва с 19 публикации, включително и една монография.

2. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

Научно-изследователската дейност на доц. Мантарова е богата, ориентирана е към широк аспект от социологическата проблематика, покрива области като изучаване рисковете на трансформацията и по-конкретно екологичните рискове, устойчивото развитие и отклоняващото се поведение. Според нея рисковете на трансформациите не се свеждат само до икономическата криза; не по-малко социално значими са социалните негативи от нарастващата престъпност и несигурност в живота на българите, особено на жените, както и проблемите, породени от социални отклонения като домашното насилие, например.

Доц. Мантарова не само изследва проблемите и рисковете, свързани със състоянието на околната среда, но ги поставя и в контекста на европейското членство на страната ни. Интересът ѝ на учен я насочва отвъд констатациите за нерешените въпроси и предизвикателства; тя търси корените на проблема и възможностите за преодоляването му посредством подходящи механизми, вкл. и на социален контрол, а също и чрез образователни практики, които да противодействат ефективно посредством утвърждаване на екологична култура със съответните ѝ нагласи и ценности сред младите хора и други социални групи и категории.

Научно-приложната дейност на кандидата е също изключително богата, което проличава от многобройните проекти, които тя ръководи и в които

участва, което недвусмислено показва, че тя умее да надхвърли рамките на теоретичните изкушения и да изследва актуални и наболели проблеми на обществото ни. През последните няколко години тя активно работи по редица проекти за подпомагане опазването на редки и застрашени видове и за мониторинг на социалните аспекти на опазването на околната среда, на туристическия поток и проектологичното поведение, социалната значимост на здравословни проблеми като тютюнопушенето, младежките наркомании и др.

Научната и научно-приложната дейност на доц. Мантарова са равнопоставени както по своя обем, така и по тематичния си обхват, което показва, че тя умее да намери баланса между тях. Педагогическата ѝ дейност обединява резултатите от теоретическите и научно-приложните ѝ постижения, което е видно в тематиката на преподаваните от нея дисциплини.

3. Учебна дейност на кандидата

От 1997 г. насам кандидатът преподава в различни български университети специалностите „Социология на политиката”, „Социология на престъпността” и „Социология”. Постигнатото в научно-изследователската си дейност тя умело прилага и в педагогическата си работа като преподавател и научен ръководител на магистри и докторанти. Доц. Мантарова има успешно защитил дисертация докторант и в момента подготвя още двама. Учебната ѝ дейност има и практико-приложна значимост, тя е работила и по проект за актуализиране на учебните програми на специалностите във Факултет „Стопанско управление“ на ЛТУ в съответствие с изискванията на пазара на труда.

4. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата

Приносителите на кандидата са и в двете научно-изследователски полета, в които работи – социалните отклонения и екологическата проблематика.

1. В изследователската област на Социологията на отклоняващото се поведение са характеризирани:

- състоянието и динамиката на количествените и качествени параметри на престъпността в България в условията на прехода и техните детерминанти; особеностите на женската виктимизация и нейните зависимости в сегашните социално-икономически и културни условия; формите и детерминантите на домашното насилие у нас в сравнителен план с Македония, изведени и анализирани са етническите измерения на престъпността у нас в сравнителен план с тези в Македония;

- анализирани и систематизирани са факторите, които определят особеностите ѝ, както и въздействието на масовата престъпност върху състоянието и развитието на обществото ни. Анализирани са информацията от повтарящи се през периода 2004-2010 г. ЕСИ за дейността на правоохранителните органи, както и обществените очаквания към нея;

2. В полето на екологическите изследвания:

- въз основа на анализа на основни съвременни концепции за екологичните рискове и устойчивото развитие е предложена собствена авторова концепция за тяхното социологическо изследване и е разработен индикаторен модел за емпиричното им измерване;

- Предложен е и е операционализиран модел на екологичната култура, очертана е нейната динамика, социално-групови характеристики и факторни зависимости. Изследвана е непосредствената връзка между екологичните

рискове и социалните неравенства, както и екологичната култура на различни социално-демографски и социо-професионални групи.

Имайки предвид теоретичното и методологическото значение на приносите на доц. Мантарова, ги определям като „доразвитие и обогатяване на съществуващите научни знания”.

5. Приносите на кандидата при колективни публикации

При колективните публикации и участия на научни форуми на доц. д.с.н. Мантарова ясно видимо и разграничено е нейното собствено участие и принос.

6. Отражение на научните публикации в литературата

Публикации на кандидата са цитирани в 42 български, чуждестранни и международни специализирани издания, което недвусмислено показва, че разработките ѝ са добре познати сред българската и международната научна общност.

7. Критични бележки

Критичните ми бележки към доц. Мантарова са с технически характер и са свързани с начина на представяне, по-скоро на групиране на авторските приноси. Посочените от нея приноси 4, 5 и 6 в областта на изследване на девиациите биха могли да бъдат отнесени към формулирания като 1 принос в същото изследователско поле. По същия начин принос 2 от екологичната проблематика би могъл да се обедини с принос 1 от същата област, а приносите 4 и 5 – с принос 3. Разбира се, това в никакъв начин не намалява тяхната значимост.

8. Лични впечатления

Според личното ми мнение доц. Мантарова е учен с активна и богата публикационна дейност, добре познат и утвърден в нашата и в международната социологическа общност, активно участващ в живота ѝ. Тя е доказала уменията си за самостоятелен анализ, за избор на актуална и значима научна проблематика, която систематично и последователно разработва, развива и обогатява през годините.

9. Заключение

В заключение, въз основа на всички изброени по-горе в становището постижения на кандидата, с пълна убеденост и категоричност препоръчвам на уважаемите членове на Научния съвет на Института за изследване на обществата и знанието при БАН да гласуват за избора на доц. д.с.н. Анна Иванова Мантарова да придобие академичната длъжност „професор” (шифър 05.11.01. „Социология”, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата), нещо, което тя напълно е доказала, че заслужава.

София
25. 03. 2015 г.

Подпис:
М. Келиян